

УДК 631.3.001.4

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ МАШИН АПК

Козаченко О.В., д-р техн. наук

(Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенко, Україна)

У статті розглянуто стан, фактори впливу та перспективи організації і розвитку технічного сервісу машин агропромислового комплексу України та напрямки формування сервісних послуг для товаровиробників у відповідності до сучасних вимог інженерно технічного забезпечення аграрного сектора

Вступ. Розвиток аграрного виробництва визначається спроможністю своєчасного та якісного забезпечення агротехнічних вимог вирощування сільськогосподарських культур. Це можливо за умови забезпечення товаровиробників технічними засобами та раціонального їх обслуговування і ремонту при використанні за призначенням. Трансформація аграрного виробництва у світові інтеграційні процеси призвела до значних перетворень у сільськогосподарському виробництві. В першу чергу, необхідно відмітити зміну попиту на сільськогосподарську техніку та структуру ринку технічних засобів. Сучасний ринок сільськогосподарської техніки, після руйнування централізованої системи технічного забезпечення, не отримав відповідної обґрунтованої регламентуючої бази. В таких умовах технічний сервіс необхідно розглядати не тільки як необхідну складову забезпечення працездатності техніки, але і як умову утримання позицій на ринку збуту машин вітчизняного виробництва. Проте аналіз сучасного стану в напрямку підвищення ефективності технічного сервісу сільськогосподарської техніки вказує на доцільність проведення подальшої роботи в цьому напрямку.

Аналіз останніх публікацій. Розв'язанню проблеми інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України присвячена значна кількість законодавчих [1-4], концептуальних та наукових робіт [5-9]. При цьому стан проблеми, враховуючи складність питань, що розглядаються в цьому напрямку, дозволяє говорити про повільне її вирішення, що зумовлює подальший пошук розв'язання проблеми шляхом розробки пропозицій методичного напрямку або конкретних рекомендацій.

Мета роботи. Метою є дослідження проблеми створення сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки в Україні з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Основна частина. Сучасний стан технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств вказує на доцільність використання різних організаційних форм підтримки техніки на високому рівні, які повинні бути

економічно обґрунтованими стосовно конкретних умов. Це залежить від багатьох чинників, а саме: територіального розташування наявної ремонтно-обслуговуючої бази, складу парку машин та наявного матеріально-технічного забезпечення тощо. Для конкретного сільськогосподарського підприємства наявний парк може включати машини одного призначення різних виробників і потребує різного системного підходу до організації їх обслуговування і ремонту. Такий стан зумовлений тим, що спостерігається тенденція інтенсивного ввезення нової та вживаної техніки зарубіжного виробництва та втрата вітчизняним сільськогосподарським машинобудуванням своїх позицій на ринку техніки. Наприклад, постачання зарубіжної техніки в Харківському регіоні за останні роки має тенденцію до суттєвого зростання [1]. При цьому поряд із відомими брендами сільськогосподарської техніки ринок наповнюється машинами китайського, польського, словацького виробництва тощо. Такий стан дозволяє говорити про розбалансованість ринку техніки та створює складні умови для реалізації системного підходу до забезпечення її високої готовності шляхом раціонального обслуговування і ремонту у відповідності до нормативно-технічних вимог та умов експлуатації. При цьому постають також питання вибору раціональної форми обслуговування, виходячи з обраного критерію оптимізації для конкретного парку машин та наявної матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств [2].

Необхідно зазначити, що після вступу України до СОТ дотримання міжнародних вимог до сільськогосподарської продукції стало обов'язковою умовою її конкурентоздатності та експорту. Але на сучасному етапі сільське господарство за технічним оснащенням ще не повністю відповідає технологічним вимогам. Через відхилення від агротехнічних вимог до виконання технологічних операцій щорічно втрачається третина валової сільськогосподарської продукції [3].

Такий стан інженерно-технічного забезпечення товаровиробників спонукає до пошуку дієвих форм організації технічного сервісу машинно-тракторного парку господарств. Однією з дієвих форм ефективного забезпечення технікою сільськогосподарських підприємств та підтримуванні її у працездатному стані слід вважати створення дилерських організацій, що забезпечують виконання певного переліку послуг (рис.1). Розвиток дилерських підприємств забезпечує підвищення надійності та ефективності використання наявної техніки сільськогосподарських підприємств шляхом надання сервісних послуг.

Зарубіжний досвід вказує на використання різних форм технічного забезпечення товаровиробників, зокрема, отримує розповсюдження впровадження техніко-технологічних послуг, що можна розглядати у взаємозв'язку із виробництвом та використанням техніки.

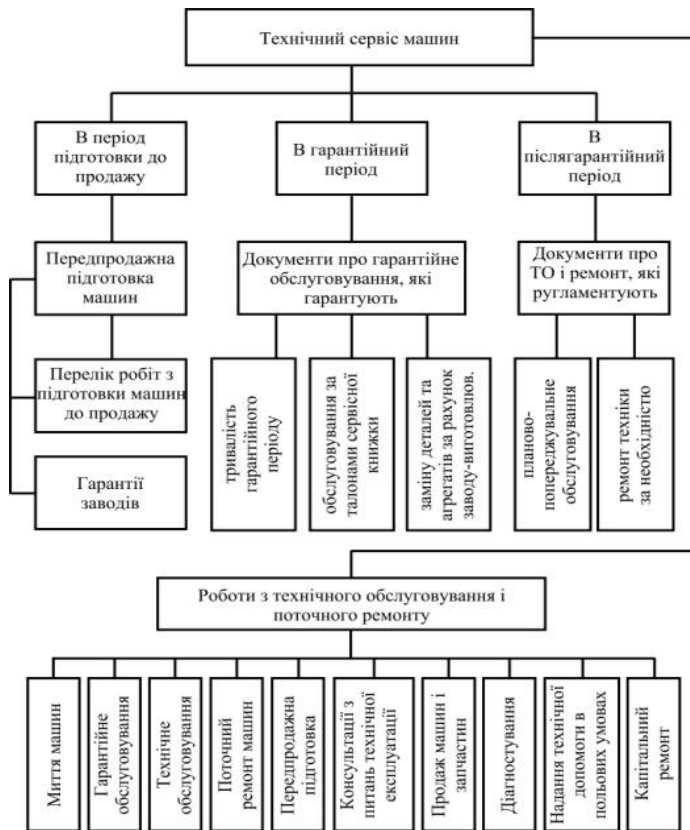

Рисунок 1 – Структурна схема організації дилерського підприємства

Об'єднання виробників і споживачів, постачальників технічних засобів (дилерів) та сервісно-технологічних станцій діють у багатьох країнах світу, наприклад, дилерська мережа забезпечення фермерських господарств США, регіональні машинно-технічні станції у Польщі та ін. Заслуговує уваги зарубіжний досвід використання різних структурних форм сільськогосподарського виробництва: кооперативи, акціонерні компанії, селянські спілки тощо. При цьому в умовах господарств, при наявності необхідної ремонтно-обслуговуючої бази, є доцільним виконання певного переліку

профілактичних заходів власними силами. Як показує аналіз експлуатації зернозбиральних комбайнів фірми KLAAS у ФГ Альянс Харківської області, після закінчення гарантійного обслуговування витрати на технічне обслуговування стають значними (рис.2). Такий стан спонукає технічні служби сільськогосподарських підприємств до самообслуговування.

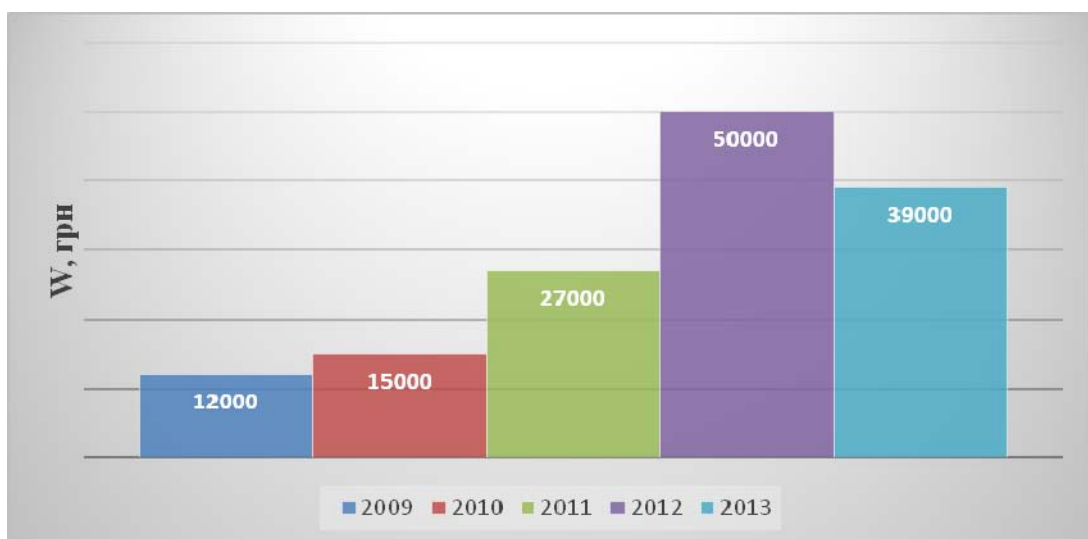

Рисунок 2 – Витрати на запасні частини та поточний ремонт зернозбирального комбайна Claas Lexion 560

Поряд з тим, спостерігаються певні труднощі в організації сервісного обслуговування продукції вітчизняного машинобудування. Основними причинами, що ускладнюють формування структур фірмового технічного обслуговування техніки вітчизняного виробництва є:

- низька якість продукції за основними характеристиками надійності (конструктивної та технологічної);
- обмежений випуск машин та їх реалізація (іноді спостерігається випуск партії машин за спеціальним замовленням);
- порушення технологічних режимів при виготовленні комплектуючих і машин в цілому;
- реалізація машин різними організаціями та посередниками без будь-яких гарантійних зобов'язань за якість і гарантійне технічне обслуговування;
- висока собівартість продукції внаслідок значних відрахувань (витрати на апарат управління, амортизаційні відрахування тощо);
- обмежена кількість великих підприємств-виробників та відсутність належної конкуренції.

Крім того, необхідно зазначити, що забезпечення агропромислового комплексу країни технічними засобами, їх періодичне оновлення та організація ефективного сервісу потребує значних обсягів інвестицій. Тому невід'ємними завданнями аграрної сфери є розробка і реалізація ефективних організаційно-технічних механізмів, що забезпечать конкурентоспроможність продукції сільського господарства.

Основні тенденції технічного сервісу в агропромисловому комплексі країни повинні включати наступне:

- розробка і впровадження виробниками сільськогосподарської техніки надійного і ефективного устаткування (в тому числі і мобільних засобів обслуговування) з можливістю адаптації до різних умов використання;
- забезпечення самостійності вибору техніки та сервісних фірм на підставі якісної орієнтації споживачів в питаннях передпродажного та гарантійного і післягарантійного технічного обслуговування;
- спеціалізація технічних сервісних центрів (підприємств);
- створення раціональної організації постачання запасних частин, їх складування із забезпеченням нормативних вимог технічного обслуговування і ремонту техніки;
- прагнення до самообслуговування техніки в умовах сільськогосподарських підприємств;
- підготовка фахівців з технічного сервісу повинна передбачати потреби, що пов'язані із постачанням нової продукції і особливостями її будови та експлуатації.

Висновки.

Підвищення ефективності технічного сервісу машин АПК можливо на основі детального аналізу стану наявного машинно-тракторного парку підприємств, матеріально-технічного забезпечення, спеціалізації сервісних центрів сільськогосподарської техніки, раціональної організації забезпечення запасними частинами та підготовку висококваліфікованих спеціалістів інженерно-технічних служб підприємств.

Список літератури

1. Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року // Кабінет Міністрів України, Постанова від 20.05.2007 р., №785.
2. Доручення заступника міністра аграрної політики та продовольства України від 21.10.2013 року № 16-3-13/777 на виконання протокольного рішення наради «Стан та перспективи розвитку системи інженерно-технічного забезпечення АПК України.
3. Про заходи щодо розвитку ринку вітчизняної техніки для агропромислового комплексу та збільшення обсягів її виробництва: Указ Президента України// Урядовий кур'єр. – 2001. – №210. – С. 5.
4. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування агропромислового комплексу: закон України // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 63. – С. 6 – 7.
5. Концепція перспективного розвитку технічного сервісу АПК України / Я.С.Гуков, М.В.Молодик, А.М.Моргун та ін. – Глеваха: ННЦ ІМЕСГ, 2004. – 59с.
6. Концепція організації технічного сервісу АПК Харківського регіону // О.І.Сідашенко, О.А.Науменко, О.В.Козаченко та ін. ХДТУСГ. – Харків, 2000. – 15 с.
7. Мазоренко Д.І. Стан технічного забезпечення АПК Харківського регіону та перспективи сервісного обслуговування машин [Текст] / Д.І. Мазоренко, О.В.Козаченко, С.П. Сорокін та ін. // Вісник ХНТУСГ ім. П.Василенка. – Вип.77. – Харків: ХНТУСГ, 2009. – С.3 – 8.
8. Козаченко О.В. Проблеми технічної експлуатації машин [Текст] / О.В.Козаченко // Вісник ХНТУСГ ім. П.Василенка. – Вип.94. – Харків, 2000.– С. 3 –8.
9. Білоусько Я.К. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки [Текст] / Я.К. Білоусько, В.І. Рибицька //Техніка АПК. – 2004. – № 10. – с.14-18.
- 10.Кравчук В.І. Важливі аспекти наукових досліджень технічного забезпечення АПК. – 2008. – №5. – с. 48 – 51.
11. Мазнев Г.Е. Методичний підхід щодо обґрунтування територіального розміщення ремонтно-обслуговуючих підприємств [Текст] / Г.Е. Мазнев // Економіка АПК. – 2009. – №11. – с.102 – 108.

Аннотація

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТЕХНИЧЕСКОГО СЕРВИСА МАШИН АПК

Козаченко А.В.

В статье рассмотрены состояние и перспективы развития технического сервиса машин агропромышленного комплекса в соответствии современным требованиям инженерно-технического обеспечения аграрного производства.

Abstract

PROBLEMS AND DEVELOPMENT PERPEKTIVY TECHNICAL SERVICE MACHINES AGROINDUSTRIAL COMPLEX

A. Kozachenko

The article describes the status and prospects of technical service machines agriculture in accordance with modern requirements engineering support agricultural production.